

ANDIJON MEXANIKA ZAVODIDA ISH JOYLARINI YORITILGANLIGINI BAHOLASH.

S.Sulaymonov

Toshkent davlat texnika universiteti professori .

Nurmatov Jo'rabek Botirjon o'g'li.

Andijon mashinasozlik instituti

*Magistratura bo'limi Mehnat muhofazasi, ishlab chiqarish va
texnologik jarayonlar xavfsizligi (tarmoqlar bo'yicha)
mutaxassisligi magistranti*

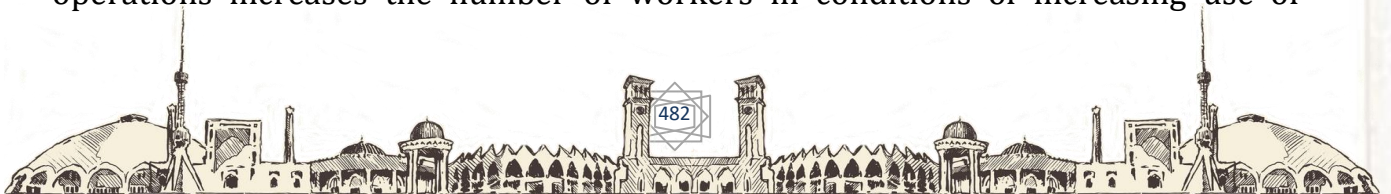
Annotasiya: . Yorug'lik gigienik va iqtisodiy ahamiyatga ega bo'lib. U inson hayotining tabiiy holatidir, chunki u biri hisoblanadib muhim biologik xususiyatga ega bo'lgan asosiy ekologik omildir va inson hayoti davomida doimiy aloqada bo'ladi, u tananing hayotiy funksiyalarini tartibga solishda katta rol o'ynaydi. Yorug'lik sog'lig'ini saqlash uchun hamda, mehnat unumdorligi yuqori bo'lishi uchun ham zarur. O'tkazilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, yorug'likning qoniqarsiz sifati mehnat unumdorligini pasaytiradi, ishda baxtsiz hodisalar sonining ko'payishi, ko'rish yomonlashishi va ishchilarning umumiy mehnat qobiliyati pastlab ketishiga olib keladi.

Bir qator nozik va aniq ishlab chiqarish operatsiyalarining doimiy o'sishi ko'rsatish vositalaridan foydalanish axborot ortib borayotgan sharoitda ishchilar sonini oshiradi vizual ish va ko'rish funksiyalari uchun talablar. Ko'rish nazorati ostida barcha mehnat jarayonlarining 80-90% gacha amalga oshiriladi. Asosiy ma'lumotlarning 90% haqida atrofimizdagi dunyo vizual analizator orqali keladi.

Ishlab chiqarishni yoritishning asosiy vazifasi-bu parvarish qilishdir ish joyidagi ish vizual xarakterga mos keladigan yorug'lik. Ko'rib chiqilayotgan mavzuni o'rganishning maqsadi ish joylarida yorug'likni gigienik talablar asosida baholash va shakllantirishdir, instrumental usullarni o'zlashtirish yorug'lik o'lchovlari, olingan ma'lumotlarni baholash, gigienik jihatdan oqilona sharoitlarni yaratish uchun chora-tadbirlarni ishlab chiqishdan iborat.

Annotation.: Lighting is of hygienic and economic importance. It is a natural state of human life, because it is considered one of the main environmental factors that has an important biological property and is in constant contact with it throughout human life, it plays a huge role in the regulation of vital functions of the body. Light is necessary both for maintaining health and for high labor productivity. Conducted studies show that unsatisfactory quality of light leads to a decrease in labor productivity, an increase in the number of Unfortunate Events at work, a deterioration in vision and a decrease in the overall working capacity of workers.

The constant growth of a number of precision and precision manufacturing operations increases the number of workers in conditions of increasing use of

information tools that show the requirements for visual work and visualization functions. Under the supervision of the visual inspection is carried out up to 80-90% of all labor processes. 90 of the basic information%

Kalit so'lar: *yorug'lik, sharoit, biologik xususiyat, ishlab chiqarish, baholash, gigienik, xavfsizlik.*

Key words: *lighting, conditions, biological property, production, evaluation, hygienic, safety.*

Yoritish-quyosh va sun'iy yorug'lik energiyasidan foydalanish dunyoning vizual idrokini ta'minlash uchun yorug'lik manbalari. Tabiatan yorug'lik ko'zga ko'rinadigan elektromagnit to'lqinlardir optik diapazon uzunligi 380-760 nm. Ushbu to'lqin oralig'ida radiatsiya muayyan uzunlik (monoxromatik yorug'lik) rang hissiyotiga olib keladi. Turli monoxromatik nurga ko'zning sezuvchanligi bir xil emas. Inson ko'zlari to'lqin uzunligi bilan ko'rinadigan nurlanishga eng sezgirdir 555 nm (zholtolto-zelnyy nur). Nurni tavsiflashning asosiy tushunchalari nurdir oqim, yorug'lik kuchi, yorug'lik va yorqinlik.

Yorug'lik oqimi – F) - yorqin energiyaning kuchi u tomonidan ishlab chiqarilgan ingl. O'lchov birligi lumen (lm). Nur kuchi-yorug'lik oqimining mekansal zichligi (yorug'lik 1 steradianga teng bo'lgan tana burchagi ichida tarqalgan oqim; steradian-bu sohaning yuzasida kesilgan tana burchagi birligi

maydoni e ради radius kvadratiga teng). Bu yorqin energiya yorug'lik hissidir.

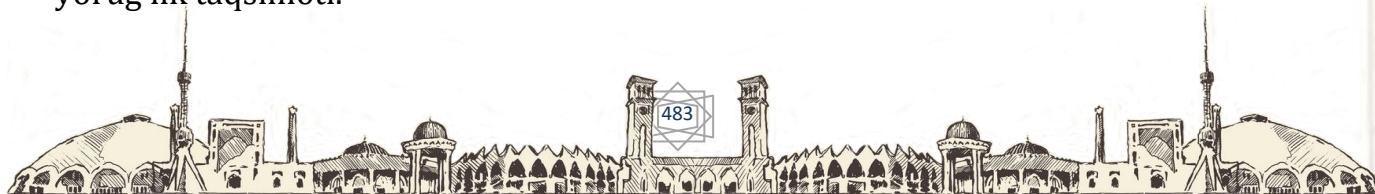
Ishlab chiqarish sifatini aks ettiruvchi gigiena talablariga yoritishni o'z ichiga oladi:

- ko'rinish sohasida yorqinlikni teng taqsimlash;
- soyalarni cheklash (yo'qligi);
- to'g'ridan-to'g'ri va yansitlan qora chegara;
- yorug'lik oqimining pulsatsiyasi yo'q;
- radiatsiya manbalarining spektral tarkibi;

Tabiiy yoritilganlik osmon nuri bilan binolarni yoritish (manba quyosh nuri: to'g'ridan-to'g'ri quyosh nurlari va osmonning diffuz nurlari). Tabiiy yorug'lik yorug'lik orqali amalga oshirilishi mumkin tashqi devorlar yon yorug'likdir – yorug'lik chiroqlari orqali-yuqori yoritish; yorug'lik chiroqlari va derazalar orqali-birlashtirilgan yoritish.

Sun'iy yoritilganlik ishlatiladigan yoritish faqat sun'iy yorug'lik manbalari. Bu ish bo'linadi, favqulodda va navbatchi. Ishchi yoritish-normalizatsiya qilingan yorug'likni ta'minlaydigan yoritish xonalar va joylarda sharoitlar (yorug'lik, yorug'lik sifati) binolardan tashqarida ishlarni ishlab chiqarish. Ish yoritish umumiy bo'lishi mumkin.

Floresan lampalar uchun chiroqlar mavjud ko'pincha to'g'ridan-to'g'ri yorug'lik taqsimoti.

Yoritish moslamasining himoya burchagi bilan chiroq lyuminescent lampalar.

Yoritgichlarni tanlash quyidagi atrof-muhit sharoitlariga ta'sir qiladi chang, namlik, kimyoviy agressiv muhit, yong'in va portlovchi saytlar, binoning qurilish xususiyatlari (turli qayta ishlab chiqish, xonaning balandligi, devorlarning xususiyatlarini aks ettiradi, ship qoplamalari, zamin va ish joylari), sifat ko'rsatkichlari yoritish xususiyatlariga ega.

Amaliyot kodeksi gigienik dizayn talablarini belgilaydi sanoat korxonalarini binolarini yoritish. Yorug'lik muhitining me'yoriy ko'rsatkichlariga quyidagilar kiradi:

a) ishchi sirtidagi o'rtacha yorug'lik. Munosabatdir sirt elementiga tushadigan yorug'lik oqimining uning maydoniga element, lyuks (lx) da aniqlanadi. Ish yuzasi sirtidir qaysi ish bajariladi va yorug'lik normallashtiriladi yoki o'lchanadi.

Shartli ishchi sirt an'anaviy ravishda qabul qilingan gorizontal hisoblanadi poldan 0,8 m balandlikda joylashgan sirt.

b) Yoritishning to'lqinlanish koeffitsienti. Baholash mezoni hisoblanadi dagi o'zgarishlar natijasida yorug'lik tebranishlarining nisbiy chuqurligi yorug'lik manbalarining yorug'lik oqimining vaqti, ular o'zgaruvchan quvvat bilan ishlaydi oqim, formula bilan ifodalanadi:

$$K_{\pi} = 100 \% (E_{\max} - E_{\min}) / 2E_{\text{ср}}$$

E_{\max} va E_{\min} - uning davri uchun yorug'likning maksimal va minimal qiymatlari

tebranishlar, lx;

$E_{\text{ср}}$ - xuddi shu davr uchun yorug'likning o'rtacha qiymati, lx.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Гигиена труда : учебник / под ред. Н. Ф. Измерова, В. Ф. Кириллова. 2-е изд., перераб. и доп. – М. : ГЭОТАР-Медиа, 2016. – 480 с. – Текст : непосредственный.

2. Гигиена труда : учебник / Н. Ф. Измеров, В. Ф. Кириллов – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : ГЭОТАР-Медиа, 2016. – Текст : электронный // Консультант студента : электронная библиотека медицинского вуза. – URL : <http://www.studmedlib.ru/book/ISBN9785970436912.html> (дата обращения: 30.01.2021). – Режим доступа : по подписке.

3. Гигиена труда. Руководство к практическим занятиям : учебное пособие / В. А. Кирюшин, А. М. Большаков, Т. В. Моталова. – М. : ГЭОТАРМедиа, 2011. – 400 с. – Текст : непосредственный.

